

הגליון מוקדש לרפואת:
רוית בת סימה שמחה

גליון ר"ל, פ' ויצא
ט' כסלו ה'תש"פ,
רמת השרון

משיחותיו של מו"ר הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זוקללה"ה

מאומה שפלה ולמטה מבהמה, ועוד הרבה דרכים להסביר את מראה המלאכים שיתפרש על זרעו של יעקב, ואכמ"ל, וזוהי הבטחה בו.

המראה השלישי - והנה

"והנה" ה' נצב עליו, כבר פירש רש"י כאן נצב עליו לשמרו, שהוא ביאור הלשון נצב כאן, וזוהי הבטחה ג'. וכל הפרשה הזו מובנת כמין חומר, בס"ד.

ועתה נשוב לענין החלום של יעקב, שהוא מחובר משני חלקים, **מראה ודיבור**, החלק הראשון שהוא המראה הוא פסוק י"ב ויחלום והנה סולם וכו', ופסוק י"ג בחלקו עד הדיבור ויאמר אני ה' וכו', והחלק השני הוא התצי האחרון של פסוק י"ג, ופסוקים י"ד, ט"ו, הוא הדיבור שנדבר בנבואה ליעקב, ביחד ג' פסוקים של דבר ה'.

וכשנתבונן עוד, יובהר לנו שבחלק הדיבור יש שלש הבטחות, כל פסוק הבטחה אחרת, ונפרט אותן.

נבואה בדיבור ובמעשה

**מכתבי מו"ר זקללה"ה
מתוך הספר 'חיי יעקב' הגדוש
אוצרות תורתו של רבנו**

מוצש"ק ויצא תשע"ג

**"ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו
מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים
עלים ויורדים בו: והנה ה' נצב עליו..."**
(כח יב-ג)

וצריך להבין מה ענין של ג' פעמים והנה, שכידוע הביטוי "והנה", הוא פתיחה של איזה אירוע או ענין.

ולבאר את הענין נקדים ונאמר, שהחלום הזה אינו חלום כמו חלומות יוסף או שר המשקים, אלא זו נבואה ממש, וכמבואר בהרחבה ברמב"ם יסודי התורה ועוד ספרים, וכמו שכתוב בתורה בסוף פרשת בהעלותך 'אם יהי נביאכם וכו' בחלום אדבר בו לא כן עבדי משה פנים אל פנים וכו', וזהו החלום שהוא נבואה שראה יעקב.

והנה בהופעת הנבואה אל הנביא ישנן שתי צורות, א' ע"י דיבור, שהקב"ה מדבר בו בנביא, ב' שהקב"ה מראה לו **מראות**, שהנביא צריך להבין את הנמשל שהוא פתרון החידה של המראה, או שהקב"ה בעצמו מפרש את הפתרון, וכמו בזכריה (ד ב), ראיתי והנה מנורת זהב וכו', ויאמר לא בחיל ולא בכח וכו', וכן ויאמר אלה שני בני היצהר, וכן במקומות הרבה בספרי ישע"י וירמ"י ויחזקאל, על מראה ותמונות.

הבטחה ראשונה

בפסוק י"ג, הארץ אשר אתה שוכב וכו', דהיינו הבטחה שתינתן ארץ ישראל ליעקב.

הבטחה שניה (פסוק יד)

לזרעו, שהם יהיו העם המבורך, ויתרכו, ויירשו הארץ וכו', ככתוב והי' זרעך וכו'.

הבטחה שלישית (פסוק טו)

ליעקב בעצמו, שהשכינה תהי' עמו, ושמרתך וכו' ושיחזור לא"י.

ומעתה נשובה למה שהתחלנו ענין ג' פעמים "והנה" שהם הם שלש מראות, תמונות, של שלש הבטחות אחת ולאחת, והנבואה שבדיבור היא היא הפתרון של המראות שראה בתחילה, ולכן כתבה תורה והנה והנה על כל מראה ומראה.

המראה הראשון

"והנה" סולם היא ארץ ישראל שהיא נמצאת על כדור הארץ "מוצב ארצה" וראשו מגיע השמימה" שהיא ארץ קדושה, וכפי שידוע שקדושה היינו שמים, וכמו שאמרו חז"ל שיש ירושלים של מעלה, וזוהי הבטחה א'.

המראה השני

"והנה" מלאכי אלקים עולים ויורדים, הוא עם ישראל וכמו שאמר ר' יוחנן בן זכאי (ראה כתובות ס"ו ומגילה ט"ז) כשהן עולין עולין עד לרקיע וכשהן יורדים, הן יורדים למטה

יעל בנעוריו

**מכתבי מו"ר זקללה"ה
מתוך הספר 'חיי יעקב' הגדוש
אוצרות תורתו של רבנו**

**"והאָבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה
בית אלקים וכל אשר תתן לי עשר
אעשרנו לך" (כח, כב)**

אומה שדייקת מה היה ענין ליעקב לומר שתהי' בית אל', הרי די לנו שתהי' מצבה אלא שיעבוד עליה לגבוה, וכמ"ש התרגום, ותירצת בטוטו"ד שהאבן שיעקב משח אותה למזבח, ממילא יהי' לה דין של בניין, כדאי בגמ' חולין פ"ג, ואתי שפיר שאמר יעקב לשון בית, עכ"ד.

והנה, באמת בלשון רש"י פ' ויצא (לא פסוק יג) כתוב להיות משוחה למזבח, וכן הפשטות לפי פי' רשב"ם לקדשה להקריב עליה קרבנות (פרק כח, יח) וסיים שם עוד רשב"ם לפרש "יהי' בית אלק' לקרבנות", וכל זה כדברך, דקרבנות מקריבין על מזבח, אך להשלים הידיעה, רצוי להביא את מ"ש הרמב"ן באותו

^א מתוך מכתב י"א כסלו תשס"ח יום די לסדר ויצב יעקב מצבה.

תלוש ולבסוף חברו, ונתקדשה בתלוש וכו'. הנה זה נכון לפי פירוש הספורנו וסיעתו וכש"נ, אבל לפי אב"ע והרמב"ן דהפסוק ויצב שנאמר לאחר שובו, היא אותה הקמה שעשה בתחילה בלכתו לחון, נמצא חדא מתרתי, או דזה וזה הוי בתלוש ונאמר שעל אבן מצבה זו רק ניסך יין ושמן וככתוב, או דזה וזה במחובר.

והנה כתוב (פרק לד, ז) ויבן שם מזבח, והוא מלבד המצבה שהציב אח"כ (פסוק יד), ולפי הרמב"ן עליה הקריב הקרבנות, אך לפי רש"י (פרק לא, יג) הקריב על המצבה, אבל גם על המזבח ופשוט.

עוד כתבת שכדי לקיים מצות נסכים בעיני שירדו לשיתין, ולכן הניסוך של יעקב היה רק נעקר הר המוריה ובא לבית אל מקום האבן. ותמהני, תמה תמה אקרא, הרי השיתין חפר דוד, ואיך עשו נסכים במשך מאות השנים שלפניו, אלא ברור שקיימו מצות נסכים גם ללא השיתין, אם בניסוך שנבלע בקרקע, או שעשו חפירה בגלגל, ובשילה, ובנוב וגבעון, לקלוט את היין, וזה היה כנגד השיתין שברושלים, ויתכן שראה דוד שעם ישראל יתרכו כמש"כ גבי שלמה (מ"א ד כ) יהודה וישראל רבים כחול על שפת הים, ואז כשיעלו לרגל אלפי אלפים מישראל, ויקריבו עולות ראייה, שלמי חגיגה, ושלמי שמחה, שכולם טעונים נסכים, וזה מלבד נדרים ונדבות של כל ימות השנה, וכדאי במדרשים עוצם הריבוי של אוכלוסי ישראל, ויהיה שטפון של יין, שלא ישאר מקום למדרך כף רגל בתוך ים הנוזלים, ולכן חפר שיתין והעמיק עד התהום, כדאי במס' מכות (יא ע"א), ועכ"פ שפיר היתה יכולה לקיים מצות ניסוך של יעקב גם ללא שיתין.

אך לעצם מה שהבאת בשם המשנה ותוס' במעילה (יא ע"א), שמצות נסכים היא שירדו לשיתין, וכאילו ללא הירידה להם לא יצא חובת נסכים. זה אינו נכון, דאין השיתין תנאי במצות נסכים, ומעשה הניסוך על המזבח במקום הנכון, (או על המצבה), היא עבודה כשרה, והגמרא במס' מעילה מיירי לא לענין קיום מצות ניסוך, אלא לענין הפקעה מאיסור מעילה, לפי הכלל שאחר שנעשית מצותו אין בו מעילה, וע"ז אמרו כאשר ירדו לשיתין זהו כבר מצב שלאחר שנתקיימה המצוה, ופקע איסורו, אבל אה"ע דכל אופן של קיום מעשה הניסוך הוא עבודה כשרה, וכשהיין ממשיך וזוחל הוא כעין אברים שמתעכלין על האש, והירידה לשיתין היא כמו אברי קרבנות שנעשו אפר, וקטורת לאחר שתעלה תמרתו, שפקע איסור מעילה, הואיל ואין שום המשך של עבודה.

ולא אמנע מלרשום את פי' אוה"ח כאן על הפסוק והאבן הזאת, שהיא אבן השתיה שהזמינו למקדש. ולפי פירושו יהי' בית אלק' הוא ממש בבנין העתיד של שלמה המלך. אך לפי זה צריך להבין מ"ש התרגום אהי פלח עלה. אולם אפשר לומר דזה מתקיים ביום הכפורים, שמקטיר עליה את הקטורת הפנימית. ואין לתמוה איך נטה בעל אוה"ח לדרך אחרת מן הקדמונים, דהא כידוע זו שיטתו בהרבה מקומות לפרש אחרת, ואלו ואלו דא"ח כי בפשטים הרשות נתונה ולא בהלכה.

אח"כ מצאתי בשם רד"ק, וזה לשיטתו, דשמן הראשון ג"כ להקרבה, ועוד בשם פדר"א דהיא אבן שתיה, וכאזה"ח.

ונשובה להמשך מכתבך, על מש"כ, דצ"ע על מה שפירש התרגום אהי פלח עלה קדם ה', הלא לשון הכתוב מתפרש בפשוטו עכ"ד. וכוונתך מה חסר ה' אם היה מתרגם בית אלקים בתרגום המלולי לארמית, וכתבת שם לישוב לפי הלכות חינוך לעבודה בכלים ובבנין, כיד ה' הטובה עליך, בדברי חכמה.

ובטרם ניכנס להעיר על עצם דבריך, נאמר מה שנראה לנו בטעמו של המתרגם, והוא דכל המתבונן בדרך תרגומו יראה שבכל מקום שיש לשונות של פעולות או דברים המתיתחסים להקב"ה, חשש המתרגם שלא יטעה מישהו ליחס להקב"ה דברים של הגשמה, והרי אחד מתוך י"ג עיקרים הוא שלא ישיגוהו משיגי הגוף, שלא שייך בו מושגים השייכים לגוף חמרי, כמו לדוגמא ושלחתי את ידי והכיתי את מצרים (שמות ג, כ) מתרגם ואשלח ית מחת גבורתי וכו', ובפרשת ויצא כי אמרה (לאה) כי ראה ה' בעיני מתרגם ארי גלי קדם ה', והיינו שנזהר המתרגם ולא השאיר מקום לטעות כאילו הקב"ה יש בו עינים שהוא רואה בהם, וכן שם כי שמע ה', תירגם ארי שמיע קדם ה', ודבר זה הוא כך במאות ואלפים תרגומים, וכבר ביאר זאת באורך בספר מורה נבוכים (ח"א פכ"ז ועוד).

ולכן כאשר כתוב בית אלקים, אי אפשר לתרגם ביתא דה', כמובן, וכמו שאומר שלמה המלך (מלכים א' פרק ח') האמנם ישב אלקים על הארץ, ולכן תירגם כדרכו בכל המקומות לפרש את הענין (לא תרגום מלולי) דהיינו שהאבן תהי' כזו שתשמש לעבודה והיינו להקריב קרבנות וכו"ל. וברד"ק ואב"ע פירש גם להתפלל שם, ולפי זה פי' בית היינו מקום (כמו בית יד), מקום ששם יהיו עבודות לה'.

ועתה כמה הערות על המהלך שכתבת לפרש התרגום, והנה כתבת דהאבן היתה

פסוק יח, וישם אותה מצבה, שיש הפרש בין מצבה למזבח, שהמצבה אבן אחת, והמזבח הרבה אבנים, והמצבה היא רק לניסוך יין וייציקת שמן (וכוונתו בתורת קרבן מנחה של שמן לבד) והמזבח להעלות עליו עולה ושלמים, עיי"ש, ולכאורה חולק על רש"י ורשב"ם, דהרשב"ם כ' בפירוש על המצבה להקריב עלי' קרבנות, וגם רש"י שמפרש משיחה למזבח, פשטותו נר' דהוי לקרבנות כגון עולה ושלמים, ובדוחק אפ"ל דגם יין ושמן הוי קרבנות, ולא פליגי על הרמב"ן, אך לא מסתבר כך.

והנה ברור הדבר דגם רש"י ס"ל כדברי רבותינו דמצבה אבן אחת ומזבח מהרבה אבנים, כדאי' ברש"י סוף ואתחנן, ובתחילת פ' ראה, אך בזה פליגי על הרמב"ן, דכנראה ס"ל לרש"י דגם על מצבה אפשר להקריב קרבנות, והיתה אהובה לה' בימי האבות (וכמ"ש רש"י שופטים שם (טז כב)), ולשון רש"י שם פסוק כ"ב "מצבת אבן אחת להקריב עליה", ובפשטות היינו קרבנות ממש, (לא יין ושמן), ומ"ש רש"י (פרק לא, יג) גבי מצבה "להיות משוחה למזבח", לשון תורה לחוד, ולשון חכמים לחוד.

והנה, לא נתפרש בדברי הרמב"ן אם המצבה המוקדשת לניסוך בעיני שתיה' מחוברת לקרקע, או אפילו תלושה, אך לפי מ"ש רש"י שהיא למזבח (רש"י ויצא לא), נראה ודאי שהיא מחוברת, וגם לפי הרמב"ן שהיא רק לניסוך יין ושמן, אפשר שבעיני מחוברת. ומש"כ אצל יעקב בהקיצו וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה כבר פירש בספורנו דהיינו שקידש אותה להיות מצבה כשיקמנה בשובו, וכמו שמדוייק הלשון דבהקיצו מהחלום נאמר וישם אותה מצבה, ובשובו נאמר ויצב יעקב מצבה (וישלח לה), וכמ"ש הספורנו "וישם" היינו קידש בדיבורו, ובמשיחת השמן, ולהלן ויצב שבנאה בקרקע, והשמן שיצק אח"כ הוא בתורת קרבן שמן, ויפה כתבת דמהאי טעמא הוי בית.

ובפירוש אבן עזרא (לה, יד) על הפסוק ויצב יעקב נתקשה, הרי כבר עשה את האבן למצבה לפני עשרים ושנים שנה בלכתו אל חון, ואיך כתוב כאן ויצב וכו', ותירץ האב"ע פירוש ויצב היינו וכבר הציב בפעם הראשונה ועתה ניסך עליה וכו', וכן הסכים הרמב"ן, ופירוש שני פי' האב"ע או עשה כן פעם שנית, וכנראה כונתו כמו שפי' הרד"ק (הובא בשערי אהרן) אבן אחרת היתה ולא אותה שהציב בראשונה, אך בפשטות הדברים גם שיטת הרשב"ם הוא כפי' הספורנו, וכנ"ל.